

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 ♦ tālr. (+371)7388624 ♦ fakss (+371)7388634 ♦ e-pasts: tpkc@apollo.lv

(…)

SIA „Senator Baltic”

Reģ.nr. 4000203645

Valdeķu iela 50/4,

Rīga, LV-1058

LĒMUMS
par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem
līguma noteikumiem

2006.gada 22.decembris.

Nr.43-lg

Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – *PTAC*) 2006.gada 21.augustā saņemts (...) (turpmāk – *Patērētāja*) iesniegums par patērētāju tiesību pārkāpumu (turpmāk – *Iesniegums*) saistībā ar SIA „Senator Baltic” noslēgto virtuves mēbeļu pirkuma līgumu (turpmāk – *Līgums*). *Iesniegumā* norādīts uz iespējamiem noslēgtā *Līguma* netaisnīgiem noteikumiem.

Ņemot vērā, ka *PTAC* noteiktajās funkcijās saskaņā ar *PTAL* 25.panta ceturtās daļas 6.punktu ietilpst ar patērētājiem slēgto līgumu un līgumu projektu uzraudzība, *PTAC* ir tiesīgs izvērtē SIA „Senator Baltic” patērētājiem piedāvāto līgumu atbilstību *PTAL*, kā arī atbilstoši *PTAL* 25.panta astotās daļas 1.punkta noteikumiem pieprasīt novērst patērētāju tiesību pārkāpumus.

2006.gada 5.septembra vēstulē Nr.5-03/5748-Č-591 *PTAC* pieprasīja un 2006.gada 29.septembrī saņēma SIA „Senator Baltic” skaidrojumu (turpmāk – *Skaidrojums*) par *PTAC* konstatētajiem netaisnīgajiem līguma noteikumiem. Kopā ar *Skaidrojumu* tika saņemta *Līguma* jaunā redakcija ar attiecīgiem grozījumiem (turpmāk – *Līguma projekts*).

Paskaidrojumā SIA „Senator Baltic” sniedza sekojošu skaidrojumu:

1. SIA „Senator Baltic” piedāvā patērētājiem apspriest ne tikai atsevišķus līguma noteikumus, bet arī visu līgumu kopumā, tādējādi patērētājiem ir iespējams patstāvīgi iepazīties ar līguma noteikumiem un izvirzīt attiecīgus iebildumus;
2. *Līguma* 3.3.punktā gramatiskā kļūda ir izlabota;
3. *Līguma* 4.2.punktā noteiktā soda nauda 20 procentu apmērā par attiešanos no pasūtījuma nav neproporcionāli liels sods. Patērētāja atteikšanās no pasūtījuma pēc tā ražošanas uzsākšanas var izraisīt lielus zaudējumus SIA „Senator Baltic”, kuri saistās ar iegādāto materiālu apmaksu un darba algu izmaksu. Līdz ar to iepriekšminētā soda nauda daļēji atlīdzina pasūtījuma izgatavošanas izmaksas;
4. *Līguma* 5.1.punktā tiek izdarītas attiecīgas izmaiņas, kuras saistītas ar preces piegādi;

5. *Līguma* 6.1.punkts neattiecas uz preces izgatavošanas kvalitāti vai slēptiem defektiem. Attiecīgi, lai padarītu šo punktu skaidrāku, iepriekšminētā punkta redakcija tiek mainīta;
6. No *Līguma* 7.1.punkta tiek izņemts 10 (desmit) dienu termiņš;
7. Saistībā ar *Līguma* 8.3.punktu SIA „Senator Baltic” norāda, ka *Līguma projektā* ir izslēgt noteikumi par pušu sankcijām, izņemot *Līguma projekta* 4.2.punktu.

PTAC izvērtējot SIA „Senator Baltic” *Līgumu* un *Līguma projektu*, **secina**:

PTAC konstatē, ka *Patērētājam* parakstīšanai ticis iesniegts standarta līgums. *PTAL* 6.panta piektā daļa paredz, ka „*līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus*”. Arī Eiropas Kopienų 1993.gada 5.aprīļa direktīvas Nr. 93/13/ECC Par netaisnīgiem līguma noteikumiem patērētāju līgumos (kuras normas ir iekļautas *PTAL*) 3.panta otrajā daļā teikts, ka nosacījums vienmēr uzskatāms par neapspriestu, ja tas ir bijis sagatavots jau iepriekš un patērētājam līdz ar to nav bijusi iespēja ietekmēt šā nosacījuma saturu, īpaši tas ir iepriekš formulētu tipveida līgumu kontekstā.

Pie tam, *PTAL* 6.panta sestajā daļā noteikts: „*ja ir apspriesti atsevišķi līguma noteikumi vai atsevišķu noteikumu attiecīgi aspekti, tad nevar uzskatīt, ka savstarpēji apspriesti ir arī pārējie līguma noteikumi*”. Turklāt, lai konstatētu, vai attiecīgais līguma noteikums ir apspriests, ir jāņem vērā *PTAL* 6.panta piektajā un septītajā daļā noteiktais. *PTAL* 6.panta septītā daļa nosaka, ka „*ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt*”. *PTAC* norāda, ka *PTAL* izpratnē pat skaidri izteikts patērētāja apliecinājums, ka viņš ir iepazīstināts ar līguma standartnoteikumiem un vienojies par tiem, neizslēdz direktīvas piemērošanu (skat. Zadraks G. Netaisnīgu noteikumu direktīvas reforma. Likums un Tiesības, 2005., 4). Ja apspriešana ir formāla (piemēram, personas paraksts līgumā), tad to nedrīkstētu pieņemt kā apspriešanu *PTAL* izpratnē.

Vienlaicīgi *PTAC* norāda, ka regulējums attiecībā uz netaisnīgiem līguma noteikumiem ir iekļauts, lai nepieļautu, ka kāda no līgumslēdzēju pusēm piespiestu otru pusi noslēgt līgumu, kura noteikumi atbilst tikai vienas līgumslēdzēju puses interesēm, otrai pusei atņemot tai nozīmīgas tiesības, tādējādi skarot patērētāju intereses. *PTAL* 6.panta trešā daļa nosaka, ka „*līguma noteikums, kuru līgumslēdzējas puses savstarpēji nav apspriedušas, ir netaisnīgs, ja tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam*”.

Vadoties no minētā, *PTAC* norāda, ka starp SIA „Senator Baltic” un *Patērētāju* noslēgtais *Līgums* atzīstams par tipveida līgumu, kas sastādīts iepriekš, un šādi līguma noteikumi saskaņā ar *PTAL* 6.panta piekto daļu vienmēr uzskatāmi par savstarpēji neapspriestiem.

Vienlaicīgi *PTAC* secina, ka SIA „Senator Baltic” ir iesniegusi *Līguma projektu*, taču *PTAC* rīcībā nav informācijas par to, ka SIA „Senator Baltic” ir pārtraukusi pildīt ar *Patērētāju* noslēgtā *Līguma* netaisnīgos noteikumus.

Līguma 4.2.punkts nosaka: „*Ja Pārdevējs jau ir uzsācis saskaņotā pasūtījuma ražošanu, Pircējs nevar atteikties no sava pasūtījuma un viņam ir jāpieņem un*

jāapmaksā Prece atbilstoši šā Līguma, ja vien viņš nav vienojies ar Pircēju, samaksājot viņam soda naudu 20% apmērā no kopējās šā līguma summas un kompensējis Piegādātājam visus zaudējumus, kas radušies viņam sakarā ar pasūtījuma atsaukšanu”.

Saskaņā ar Līguma 4.2.punktu patērētājam patērētājs maksā soda naudu, kā arī visus zaudējumus, kas radušies Pārdevējam sakarā ar pasūtījuma atsaukšanu. PTAC norāda, ka šāda veida soda naudai ir jābūt samērīgai ar pārdevēja ieguldījumu uzsākot preces ražošanu. PTAL 6.panta trešās daļas 4.punkts nosaka, ka par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas „uzliek patērētājam, kurš neizpilda līgumsaistības, neproporcionāli lielu līgumsodu”. Iepriekšminētais attiecas arī uz **Līguma projekta 4.2.punktu.**

Līguma 5.1.punkts nosaka: „Rīgas pilsētas teritorijā Preces piegādi veic Pārdevējs uz sava rēķina atbilstoši preču pavadzīmei, nogādājot to _____ laikā (bet ne ilgāk kā 95 darba dienās) no minētā līguma parakstīšanas datuma”.

Saskaņā ar Līguma 5.1.punktu, SIA „Senator Baltic” apņemas veikt preces piegādi Rīgas pilsētas teritorijā noteiktā laikā, kas nepārsniedz 95 darba dienas, turpretī Līgumā nav norādīts termiņš kādā prece tiek piegādāta ārpus Rīgas pilsētas teritorijas.

PTAC norāda, ka no Līguma iepriekšminētā punkta nav iespējams konstatēt Pārdevēja atbildību gadījumā, kad Līguma 5.1.punktā minētais termiņš (95 darba dienas) tiek pārkāpts.

Saskaņā ar PTAL 30.pantu: „Ja patērētājas nesaņem precī līgumā noteiktajā termiņā vai ja pakalpojums no patērētāja neatkarīgu apstākļu dēļ nav izpildīts līgumā noteiktajā termiņā un patērētājs vairs nav ieinteresēts līguma izpildīšanā, patērētājam ir tiesības vienpusēji atkāpties no līguma, saņemt samaksāto priekšapmaksu un pieprasīt radīto zaudējumu atlīdzību, izņemot gadījumu, kad pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs ir rakstveidā vienojies ar patērētāju par termiņa nokavējumu”.

Līdz ar to nesaņemot precī pārdevēja vainas dēļ līgumā noteiktajā termiņā, patērētājam ir tiesības vienpusēji atkāpties no līguma.

Iepriekšminētais attiecas arī uz **Līguma 4.2.punktu**, kas nosaka, ka, ja Pārdevējs jau ir uzsācis saskaņotā pasūtījuma ražošanu, Pircējs nevar atteikties no sava pasūtījuma un viņam ir jāpieņem un jāapmaksā Prece atbilstoši līguma noteikumiem.

Līguma 6.1.punkts nosaka: „Preces atbilstību preču pavadzīmei Pircējs apstiprina ar savu parakstu uz preču pavadzīmes. Pēc preču pavadzīmes parakstīšanas Pircējam nav vairs tiesību izteikt pretenzijas attiecībā uz preces daudzumu, marķējuma neatbilstību, preces iepakojumu un kvalitāti.”

Saskaņā ar Līguma 6.1.punktu, saņemot precī un parakstot preces pavadzīmi, patērētājam vairs nav tiesību izteikt pretenzijas par preces kvalitāti. PTAC norāda, ka vidusmēra patērētājam nav specifisku zināšanu, kas saistās ar precī, tās kvalitāti un iespējamām neatbilstībām. Precī saņemot, patērētājs to var novērtēt tikai vizuāli – konstatēt vizuāli uztveramus preces trūkumus. Tomēr tas neizslēdz iespēju, ka precei pastāv arī slēpti defekti, kurus nav iespējams konstatēt preces saņemšanas brīdī.

Saskaņā ar PTAL 27.panta pirmo daļu: „Patērētājs ir tiesīgs pieteikt prasījumu ražotājam, pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam par preces vai pakalpojuma neatbilstību līguma noteikumiem divu gadu laikā no preces iegādes vai pakalpojuma

saņemšanas dienas”. Savukārt *PTAL* 3.panta 4.punkts nosaka, ka patērētāja tiesības ir pārkāptas, ja patērētājam pārdota nedroša vai līguma noteikumiem neatbilstoša prece.

Iepriekšminētais attiecas arī preces marķējuma neatbilstību.

Līdz ar to saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 1.punktu *Līguma* 6.1.punkts ir atzīstams par netaisnīgu līguma noteikumu un ir atbilstoši grozāms, izslēdzot noteikumu, ka patērētājam pēc preces pavadzīmes parakstīšanas vairs nav tiesību izteikt pretenzijas attiecībā uz marķējuma neatbilstību un kvalitāti.

Līguma 7.1.punkts: „*Prenzijas Pārdevējam attiecībā uz Preces kvalitāti Pircējs var izteikt tikai tādā gadījumā, ja pastāv slēpti defekti, 10 dienu laikā no defektu konstatēšanas brīža, bet ne ilgāk kā garantijas termiņa darbības laikā (24 men.)*”

Kā jau iepriekš tika norādīts, saskaņā ar *PTAL* 27.panta pirmo daļu, patērētājs pretenzijas par preces kvalitāti var izteikt 2 gadu laikā no preces iegādes brīža, līdz ar to SIA „Senator Baltic” *Līguma* 7.1.punktā noteiktais 10 dienu termiņš ir pretrunā ar *PTAL* noteikumiem. *PTAC* norāda, ka *PTAL* noteiktais pretenzijas termiņš attiecas ne tikai uz slēptiem defektiem.

Līdz ar to *Līguma* 7.1.punkts saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 1.punktu ir atzīstams par netaisnīgu līguma noteikumu un ir atbilstoši grozāms vai izslēdzams no *Līguma*.

Saskaņā ar ***Līguma projekta 4.1.punktu:*** „*Pēc šī Līguma parakstīšanas Pircējam ir tiesības grozīt savu preces pasūtījumu, ja Pārdevējs vēl nav uzsācis Preces ražošanu*”. Savukārt ***Līguma projekta 4.2.punkts nosaka:*** „*Ja Pārdevējs jau ir uzsācis Preces ražošanu, Pircējs var rakstiski atteikties no Preces pasūtījuma, samaksājot Pārdevējam soda naudu 20% (divdesmit procentu) apmērā no Līguma summas*”.

PTAC norāda, ka no *Līguma projekta* noteikumiem nav konstatējams cik ilgā laikā no līguma parakstīšanas pārdevējs uzsāk preces reālu ražošanu. Līdz ar to *Līguma projektā* ir nepieciešams noteikt attiecīgu termiņu pēc kura beigšanās patērētājs vairs nevar izmantot *Līguma projekta* 4.1.punktā noteiktās tiesības grozīt preces pasūtījumu.

Saskaņā ar ***Līguma projekta 5.1.punktu:*** „*Pārdevējs apņemas izgatavot Preci un piegādāt to Pircējam _____ (_____) laikā no šī Līguma noslēgšanas brīža (ar noteikumu, ka Pircējs ievēro maksājumu kārtību)*”.

PTAC norāda, ka preces piegādes termiņam ir jābūt objektīvam, ņemot vērā *PTAL* 30.pantu, kas nosaka patērētāja tiesības atkāpties no līguma, ja patērētājs nesaņem preci līgumā noteiktajā termiņā. Iepriekšminētais attiecas arī uz *Līguma projekta* 6.6.punktu, kas nosaka, ka: „*Ja Preces neatbilstība Specifikācijai un/vai citi trūkumi tiek konstatēti Preces nodošanas pieņemšanas laikā, Puses izdara attiecīgu ierakstu Aktā un vienojas par termiņu, kurā Pārdevējs trūkumus novērsīs. Trūkumu novēršanas termiņš ir nosakāms un nav iekļaujams Līgumā noteiktajā Preces piegādes termiņā*”. Tādējādi arī termiņam attiecībā uz preces trūkumu novēršanu ir jābūt samērīgam.

Saskaņā ar ***Līguma projekta 7.2.punktu:*** „*Jebkurus strīdus vai prasības, kas saistīti ar Līgumu, tā izbeigšanu vai spēkā neesamību, Puses vispirms risinās*

savstarpēju sarunu ceļā. Ja vienošanos nebūs iespējams panākt, tad jebkurš strīds, nesaskaņa vai prasība, kas izriet no šī līguma, kas skar to vai tā pārkāpšanu, izbeigšanu vai spēkā neesamību, tiks izšķirts Rīgas šķīrējtiesā, Rīgā un saskaņā ar šīs šķīrējtiesas reglamentu viena šķīrējtiesneša sastāvā latviešu valodā”.

Saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punktu, par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas: „izslēdz vai kavē patērētāja tiesības vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs vai tiesā, paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā”. *PTAC* norāda, ka, pieļaujot strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā, patērētājam nav iespējams izmantot savas likumīgās tiesības. Administratīvā rajona tiesa (Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 12.augusta spriedums lietā Nr. A42241705 (A2417-05/13)), 14.1.punkts) norādot, ka „patērētāja izvēles brīvība varētu realizēties tikai tādā gadījumā, ja šajās [līguma punktā norādītājās] tiesību sargājošajās iestādēs vērstos pats patērētājs. Savukārt gadījumā, ja pakalpojuma sniedzējs.....strīda risināšanai izvēlētos vērsties šķīrējtiesā, patērētājam būtu bijusi liegta izvēles brīvība strīda risināšanas iestādes izvēlē”.. Tādējādi šādi Līguma noteikumi nostāda patērētāju savu tiesību realizācijai neizdevīgā stāvoklī un atbilstoši *PTAL* 6.panta trešās daļas 1. un 7.punkta noteikumiem (kontekstā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punkta noteikumiem) atzīstams par netaisnīgu līguma noteikumu un ir izslēdzami no līguma;

PTAC norāda, ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta astotās daļas noteikumiem, ražotāja, pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja un patērētāja noslēgtajā līgumā ietvertie netaisnīgie līguma noteikumi pēc patērētāja prasības atzīstami par spēkā neesošiem, bet līgums paliek spēkā, ja tas var pastāvēt arī turpmāk, kad izslēgti netaisnīgie līguma noteikumi.

Vienlaicīgi *PTAC*, izskatot lietā esošos materiālus konstatē, ka 2005.gada 1.jūlijā Patērētāja noslēdza ar SIA „Senator Baltic” pirkuma līgumu par virtuves mēbeles komplektu par kopējo cenu Ls 2080,00. Prece bija jāpiegādā nevēlāk kā 95 dienu laikā no pirkuma līguma parakstīšanas brīža. *Iesniegumā Patērētāja* norādīja, ka prece joprojām nav piegādāta, kas nozīmē, ka līguma noteikumi un piegādes termiņš ir pārkāpts.

SIA „Senator Baltic” informēja *PTAC* par to, ka ir nosūtījis Patērētājam jaunu līguma redakciju, kā arī aicināja Patērētāju parakstīt vienošanos par prasības izpildi, uz ko Patērētāja nav sniegusi atbildi.

PTAL 30.panta nosaka, ka, ja patērētājs nesaņem precīzi līgumā noteiktajā termiņā vai, ja pakalpojums no patērētāja neatkarīgu apstākļu dēļ nav izpildīts līgumā noteiktajā termiņā un patērētājs vairs nav ieinteresēts līguma izpildīšanā, patērētājam ir tiesības vienpusēji atkāpties no līguma, saņemt samaksāto priekšapmaksu un pieprasīt radīto zaudējumu atlīdzību, izņemot gadījumu, kad pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs ir rakstveidā vienojies ar patērētāju par termiņa nokavējumu.

Ņemot vērā iepriekšminēto, *PTAC* paskaidro, ka Patērētājam ir iespēja vērsties pie SIA „Senator Baltic” un parakstīt vienošanās par *Iesniegumā* izvirzītās prasības izpildi. Vienlaicīgi *PTAC* norāda, ka Patērētājam ir tiesības vērsties pie SIA „Senator Baltic” ar prasījumu par līguma laušanu un iemaksātas naudas summas atmaksu, ņemot vērā *PTAL* 30.pantā noteikto.

PTAC informē, ka Patērētājam, pamatojoties uz *Civillikuma* 1779.pantu, par zaudējumu atlīdzību ir tiesības vērsties tiesā vispārējā civiltiesiskajā kārtībā, iesniedzot prasības pieteikumu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, *PTAC* saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 65.panta pirmo daļu, *PTAL* 3.panta 2.un 4.punktu, 5.panta otrās daļas 1.un 5.punktu, 6.panta trešās daļas 1.un 7.punktu, 6.panta trešās daļas ceturto punktu, 27.panta pirmā daļa, 30.pantu un pamatojoties uz *PTAL* 25.panta ceturtais daļas 4. un 6.punktu un astotās daļas 1.punktu, desmito daļu, **uzdod SIA „Senator Baltic”:**

- 1) **pārtraukt pildīt** šajā administratīvajā aktā konstatētos netaisnīgos *Līguma* 4.2., 6.1., 7.1.punktus;
- 2) **pārtraukt pildīt** identiska satura *Līguma* 4.2., 6.1., 7.1., 8.3. punktu noteikumus ar citiem patērētājiem noslēgtajos līgumos, kurus patērētājs un SIA „Senator Baltic” nav savstarpēji apsprieduši;
- 3) **mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas grozīt** *Līguma* 4.2., 6.1., 7.1., kā arī *Līguma projekta* 4.2 punktu un 7.2.punktu, izslēdzot tajā iekļauto šķīrējtiesas klauzulu;
- 4) **sniegt informāciju** *PTAC* par administratīvā akta izpildi pirms administratīvā akta atbilstoši *PTAL* 25.panta desmitās daļas noteikumiem.

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātam, iesniedzot iesniegumu par administratīvā akta apstrīdēšanu *PTAC*.

Direktora vietā

direktora vietniece

(paraksts)

B.Liepiņa

(zīmogs)

(...)

IZRAKSTS PAREIZS